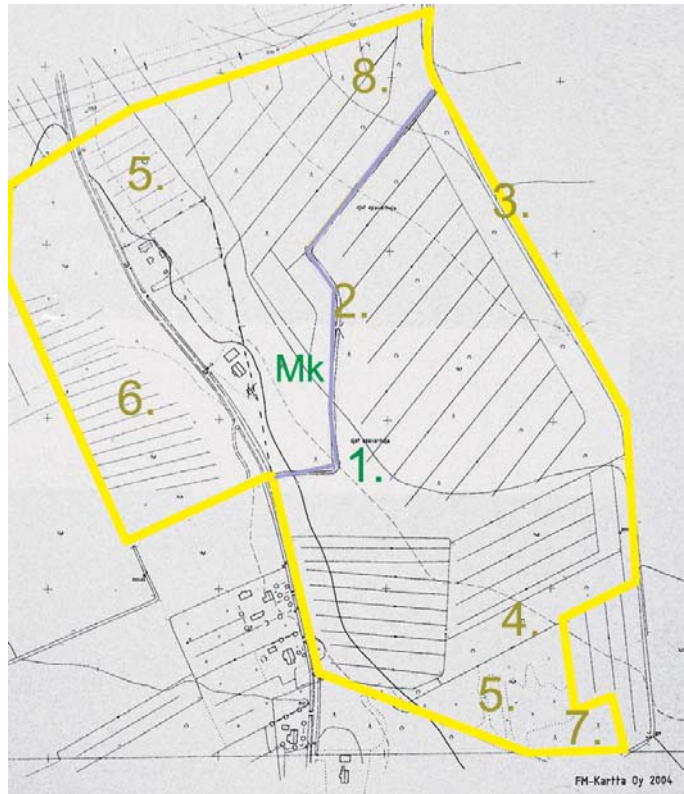

LIMINGAN OJANPERÄNKANKAAN ETELÄOSAN LUONTOSELVITYS

Tämä luontoselvitys on tehty Ojanperänkankaan eteläosan asemakaavoitusta varten. Luontoselvityksen tekijä on Lassi Kalleinen Natans Oy:stä. Luontoselvitys perustuu pääosin maastokäynteihin 24. ja 26.9.2007. Ensimmäisellä kerralla oli mukana alueen suunnittelija kunnanarkkitehti *Pentti Kela*.

Alueeseen kuuluu Selkäsentien itäpuolella kolme metsälohkoa (1-3) ja länsipuolella yksi metsälohko (4). Lisäksi alueella on peltoa ja viljelystä pois jäänyttä peltoa (5-6). Alueen länsi- ja varsinkin itäpuolella on laajat peltoaukeat ja -maisemat. Ympäristö on suurimmaksi osaksi avointa maalaismaisemaa ja kulttuurista lakeusmaisemaa. Metsälohkoilla on lakeuden maisemassa oma tärkeä osansa.

Kartta 1. Numerot viittaavat tekstikappaleisiin.

Ilmakuva alueelta. Suurimmassa metsälohkossa näkyy varttunut kuusikko tummempana. Muualla koivu hallitsee latvuskerrosta, mutta alla voi olla runsaastikin kuusta. Numerointi viittaa osa-alueisiin ja kappaleisiin.

Alueen aiemmat kasvillisuustiedot tutkittiin Oulun yliopiston Kasvimuseon kenttäkorttiarkistosta. Lisäksi käytössä oli Ojanperänkankaan v. 2004 tehty luontoselvitys. Asemakaavoitettavalta alueelta ei ollut ennestään kasvillisuustietoja.

Neliöpeninkulman (718:48) kasvillisuustietojen ja aiemman luontoselvityksen tietojen perusteella laadittiin lista lajeista, joita alueella tulisi tarkkailla. Niitä ovat sammakonleinikki (*Ranunculus reptabundus*), jokipaju (*Salix triandra*), paatsama (*Rhamnus frangula*), kullero (*Trollius europaeus*) ja pohjanruttojuuri (*Petasites frigidus*). Lehtoisuuden indikaattorilajeina silmälläpidettäviä ovat ketunleipä (*Oxalis acetosella*), metsäkurjenpolvi (*Geranium sylvaticum*) ja sudenmarja (*Paris quadrifolia*). Nämä ovat Limingan keskeistä korpi- ja lehtolajistoa ja ensin mainitut jokien ja ojanvarsien arvokasta lajistoa. Varsinaista suota asemakaavoitettavalla alueella ei ole.

Alueen metsät on ojitettu. Ojitukset ovat vanhoja. Alueen valtaoja on peltoja vastassa oleva Okkosen Kursuoja. Suurimman metsälohkon (nro) halkaisee vanha koneellisesti kaivettu valtaoja. Sen luonnontilaisesta uomasta on metsässä vielä jäänteitä. Metsät ovat ihmisen voimakkaasti muokkamia. Luonnontilaisia alueita ei ole. Seuraavaksi esitellään eri osa-alueet.

1. Metsäalue

Metsäalue on korkeimmilta osiltaan tuoretta kangasta, jossa valtapuuna on kuusi, valtavarpuuna puolukka ja miltei tasavahvoina valtasammalina seinä- ja kerrossammal. Lajisto kertoo hikeystä maaperästä, joka luonnontilaisena olisi nykyistä kosteampaa ja soistuneempaa, korpisempaa. Entisestä soistuneen kankaan lajistosta on muistona kankaan kuivimmallakin reunalla virpapajua ja juolukkaa. Itään laskeva rinne on ojitettu, ja Okkosen Kursuojaan laskevat ojat jakavat metsän selkeisiin sarkoihin. Maastossa ojat ovat täysin selkeitä vaikeivät näy ilmakuvissa. Kaikki ojat valokuvattiin.

Kuva 1 Alueen suurimman metsäalueen (nro 1) korkeimman osan kuusikkoa. Metsä on tuoretta kangasta, jossa valtavarpuuna on puolukka ja sammalina seinä- ja kerrossammal. Paikoin metsän pohjalla on vain sammalta - nämä ovat kulutuskestävyydeltään heikompia paikkoja.

Vanhoja lähes ummessa olevia oja on sähkölinjan reunalla. ne laskevat sähkölinjan suuntaiseen ojaan.

Kankaan mätäspinta kuivahtaa kesällä ilmeisesti sen verran, ettei mustikka viihdy valtavarpuina. Mustikkaa on vähän. Kangas on kuivattu ojituksella niin, että kasvillisuus on liki samanlaista kankaan ylä- ja alaosissa. Puulajistossa eroja on siten, että kuusi on valtapuu ylempänä, hieskoivu alempana. Mäntyä on yksittäin ja laikkuina. Sammalia on enemmän kuusettuneilla paikoilla eli kankaan korkeammilla osilla. Kankaan matalammissa koivuvaltaisissa osissa kasvillisuus on ruohoisempaa erityisesti ojien varsissa (korpikastikkaa ja metsälauhaa).

Ilmakuvasa kuusivaltaiset alueet näkyvät tummempina. Kuusta on enemmän kuin ilmakuvasa voi päätellä. Kuvallitteen syksyisessä ilmakuvasa (esityksen 1. kuva) näkyy latvustoa hallitseva ruskavärinen koivikko. Koivujen alla on kuusta. Itäreunassa puhtaampi koivikko alkaa saralta numero kuusi (etelästä päin laskien). Mäntyjä alueella kasvaa pieninä ryhminä erityisesti SE-nurkassa ja sähkölinjan NE-reunalla. Yksittäispuita on muuallakin. Osasta mäntyjä tallennettiin koordinaatteja sovitun suunnitelman mukaan. Koordinaatit (KKJ) ovat liitteenä.

Karttaan on merkitty pienialainen metsäkortekorpi (Mk). Metsäkortteiden reunalla kasvaa muutamina laikkuina käenkaalta eli ketunleipää. Ketunleipä on lehtokasvi, mutta sitä tavataan myös (lehto)korvissa. Muita vaativia lehdon tai korven kasveja ei alueella havaittu. Myös varsinaisella Ojanperänkankaalla on havaittu hikevällä korpinteellä ketunleipää. Maaperä ja kasvillisuus on näillä metsäalueilla hyvin saman tapaista.

Mikäli mahdollista ketunleipää kasvava kohta kannattaa säästää vaikka laikkuna asutuksen sisään. Säilytettävän muutaman aarin laikun keskipiste voisi olla 7188437:2567506 (KKJ). Ketunleivän kukinta keväällä on silmiinpistävä. Nyt sitä on melko niukasti, mutta se saattaa hyötyä maaperän lievistä kuivumisesta ja valon lisääntymisestä. Mainittakoon että Limingasta ketunleipää on kasvimuseon rekistereissä vain kolmelta paikalta.

Kuva 2 Ketunleipä on keväällä kukkiessaan kuin pohjoisen valkovuokko

Kuva 4 Metsäalueen halkaisevan valtaojan kuusettuneita kaivuumaita. Ks. seuraava sivu.

Ojitetussa metsälohkossa ei ole metsälain tarkoittamia varsinaisia ruoho- tai heinäkorpia. Luonnon monimuotoisuuden kannalta metsäalueen eri osilla ei juuri ole eroa. Metsäalueen peltoihin rajoittuvia ulko-reunoja kannattaa kuitenkin säilyttää yhtenäisinä ja harventamattomina. Ehyinä ne sekä kestävät tuulta että toimivat tuulen suojana. (Kuvaliite kuvat 11-18.)

2. Metsäalueen halkaiseva valtaoja ympäristöineen

Metsäalueen halkaisee oja, jonka ympäristöön nostetut maat ovat jo voimakkaasti kuusettuneet (kuva 4 edellisellä sivulla). Oja on muuttumassa luonnontilaisen kaltaiseksi korpiojaksi. Vesi on syövyttänyt uusia kulku-uria, reunat ovat metsittyneet ja sammaloituneet. Pienilmasto on kostea ja hämärä. Ojan varsi kannattaa säilyttää tällaisena mahdollisuuksien mukaan. Lähempänä peltoja ojan reunassa on suuria haapoja. Sen varressa kasvaa jonkin verran punaherukkaa, metsäalvejuurta ja metsäimarretta. Mikäli ojavarteen halutaan lisää varjoa suosivia istutuksia, kannattaisi käyttää esimerkiksi punaherukkaa (nimenomaan *Ribes spicatum*) ja luonnon saniaisia (hiirenporrasta, kotkansiipeä). Ojan oikaisemista kannattaa välttää, veden kulkua pikemmin hidastaa kuin nopeuttaa. (Kuvaliite kuvat 21-26.)

3. Okkosen Kursuoja

Okkosen Kursuoja on kaivettu suoraksi ränniksi. Reunat kasvavat tyypeä suosivia suurruohoja, joten lajisto on niukka. Ruohot varjostavat ojan pohjaa niin, että se on miltei kasviton. Ojalla on tällaisena vähän monimuotoisuusarvoa. Luonnon kanalta olisi hyväksi lisätä mutkia ja erilaisia veden hidasteita. Ojan reunojen kannattaisi antaa pikemmin pensoittua kuin ruohottua. Pensaat tarjoaisivat suojaa linnuille ja hyönteisille. Altaat puhdistaisivat ojan vettä. - Ojan takainen viljelymaisema (kuva 5) on alueen keskeisin. (Kuvaliite kuvat 31-32.)

Kuva 5 Aamu-utuinen latomaisema Okkosen Kursuojalta itään.

4. Istutuskoivikko ja maisemapuuryhmä

Harvennettu istutuskoivikko on hyvin tasaikäinen ja koivikkona näyttävä. Aluspuustoksi on kasvamassa pihlajaa ja kuusta. Koivikon länsipäässä on korkeakasvuista viitakastikkaa, itäpäässä taas metsän pohjan on vallannut metsälauha. Metsälauhamättäät ovat miellyttäviä jalan alla. Istutuskoivikossa ei ole luonnontilaisuuteen liittyviä luontoarvoja, mutta se saattaa olla maisemallisesti tärkeä suojametsä. Koivikon länsipäässä on haavikko (noin 10 suurta haapaa), joka kannattaa säilyttää maisemallisista syistä. Erityisesti syysvärisenä se on erittäin komea ja näkyy maisemaa halliten tielle (kuva yllä). (Kuvaliite kuvat 41-42.)

5. Käytöstä poistetut peltolohkot

Runsasravinteiset entiset peltolohkot ovat pusikoituneet ja ruohottuneet. Pusikot muodostuvat pääosin hieskoivusta ja kiiltopajusta. Ruohoja ovat korpikastikka, ruokohelppi, maitohorsma ja mesiangervo. Pelloilla ei ole ketomaiseksi jääneitä osia tai kuivia niittyjä. Alueilla ei ole luontoarvoja. (Kuvaliite kuvat 51-52.)

6. Tien länsipuolinen taimikko

Selkäsentien länsipuolinen taimikko on pääosin harventamatonta hieskoivua. Joukossa on kuusta ja vähän mäntyä. Alueella ei ole erityisiä luonnonarvoja. Metsikön lounaisnurkassa on maisemallisesti tärkeä paikka, josta näkyy kauas lounaaseen. (Kuvaliite kuvat 61-62.)

7. Yksityisomistuksessa oleva metsälohko

Metsä on varttunutta kuusikkoa. Metsän pohja on osin kasviton, osin metsä- ja kerrossamman peittämä. Riidenliekoa ja metsäalvejuurta on niukasti. Okkosen Kursuoja reunustaa metsää kahta puolen. Metsikössä oli näyttävä nuijamalikoitten muodostama ns. noidankehä ja reunalla eläimistölekin arvokas kivikasa. Maalaismaisemaan syntyneet kivikasat kannattaa säilyttää. (Kuvaliite kuvat 71-73.)

8. Eläimistöä

Metsäalueen pohjois- ja itäreunalla kulkijaa kiusasivat hirvikärpäset. Sähkölinjan lähellä hyökkäyksiä tuli parikymmentä. Hirvet käyttivät ilmeisesti sähkölinjaa liikkumiseen ja ruokailuun. Hirvikärpänen on alueella tuore tulokas. Selkäsentiellä haastatelluista ihmisistä toinen ei ollut niistä tietoinen, toisen mielestä niitä on ollut täällä tänä kesänä ensi kerran.

Aluetta ympäröivillä pelloilla oli kurkia 27.9.2007. Metsäalueen eläimistö ja linnusto lienee tavanomainen. Limingan linnustolliset arvot ovat lähempänä Liminganlahtea, mutta peltolinnuille ojat ja pusikot ovat tarpeen. Metsissä tulee säilyttää tiheikköjäkin lintujen suojaksi. (Kuvaliite kuva 81.)

Yhteenveto

Alueelta ei havaittu uhanalaisia kasveja tai eläimiä. Alueella ei ole metsä-, vesi- tai luonnonsuojelulain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai suojeltuja luontotyyppisiä. Luonto on vahvasti ihmisen muokkaamaa.

Alueen suurin metsikkö on kasvillisuudeltaan melko yhtenäinen tuore kuusikkokangas ja kuivahtanutta koivuvaltaista korpea. Pääpuu on yleensä kuusi, valtavarpu puolukka ja yleisimmät sammalet seinä- ja kerrossammal. Virkistyskäyttöön soveltunevat parhaiten kankaan kuivimmat osat, rakennettavaksi taas koivuvaltaiset kosteimmat metsät. Maisemapuina säilytettäviä mäntyjä on alueella useita. Aluetta halkova valtaoja on muuttumassa luonnontilaisen kaltaiseksi. Sen hämärä ja kostea pienilmasto kannattaa säilyttää ainakin osin.

Metsäalueet ovat lakeudella maisemallisesti korostuneen tärkeitä. Myös yksittäiset puut näkyvät maisemassa. Toisaalta metsäalueilta avautuu tärkeitä maisema-akseleita, tässä tapauksessa laajalti itään ja toisaalta lounaaseen.

